

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Косаняк Наталії Володимирівни
«МУЗИЧНИЙ ТЕАТР В ІНФРАСТРУКТУРІ
КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ ЛЬВОВА
КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX СТ.
(на матеріалі тогочасної місцевої преси)»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво**

На сучасному етапі розвитку українського музикознавства об'єктивне, неупереджене, джерелознавче висвітлення «білих плям» в історії музичної культури, зокрема кінця XVIII – першої третини XX ст., є вкрай важливим завданням, оскільки будь-яка культурна конструкція набуває стійкості за умови міцного «фундаменту» – усвідомлення традицій, шанобливого ставлення до здобутків попередників, до свого коріння.

У даному контексті наукове дослідження Наталії Володимирівни Косаняк, об'єктом якого стала регіональна музично-театральна культура Галичини кінця XVIII – першої третини XX являє приклад виваженого, логічно вибудованого, системного дослідження.

Актуальність дисертаційної праці Наталії Косаняк визначається зверненням до надзвичайно важливої та цікавої проблеми – функціонування і розвитку музичного театру Львова досліджуваного періоду та розв'язання її шляхом ґрунтовного аналізу німецької, польської й української преси, на шпальтах якої зосереджено численні відомості, що дають відповіді на поставлені дисертанткою завдання.

Із цих позицій дисертація Н. В. Косаняк демонструє як актуальність самого об'єкта, так і своєчасність обраного аспекту дослідження, яке кінцевою метою має реконструкцію типології «музичного театру» як культурно-мистецького феномену, висвітлення його ролі «в інфраструктурі культурно-мистецького життя Львова кінця XVIII – першої третини XX ст.». Авторка здійснює свій задум у широкому культурно-музично-історичному

контексті, тим самим зосереджуючи увагу не стільки на окремих представниках музичної еліти Галичини, скільки на ґрунтовному аналізі тогочасної преси, що дозволило не лише реконструювати певні події музично-театрального життя міста, поглянути на історію музичного театру та його діячів крізь призму оцінок у різномовній (німецькій, польській, українській) пресі, але й простежити еволюцію цього тематичного різновиду журналістики, порівняти їхнє становлення в різномовних середовищах, визначити інформаційні пріоритети кожного із них, порівняти різносторонні та різномовні інтерпретації тих самих подій.

У сучасному музикознавстві такий аспект ще недостатньо досліджений. З огляду на це робота Н. В. Косаняк до певної міри ліквідує цю прогалину, не лише відкриваючи шляхи подальшим дослідженням, але, що особливо цінно, стає своєрідною новою джерельною базою для них, оскільки великий масив матеріалів, використаних у тексті дисертації та в додатках, вводиться до наукового обігу вперше.

Отже, обраний Наталією Косаняк комплексний метод дослідження – музично-джерелознавчий аналіз із застосуванням різноманітних методів – є актуальним напрямом сучасного музикознавства, що за нових історичних та новітніх технологічних умов звернулося до перегляду, пошуку та включення у науковий обіг нових документів, до критичної переоцінки і ґрунтовного опрацювання відомих джерел. Із цієї позиції дослідження Н. Косаняк є актуальним як за вибраною темою, поставленими завданнями, так і за методами їхнього розв'язання.

Загальна структура дисертаційної роботи Н. Косаняк характеризується логічністю та чіткістю змістовного наповнення розділів і підрозділів, складається за усталеною традицією зі вступу, основної частини, що розподіляється в даному випадку на три розділи, висновків, обов'язкового списку використаних джерел та додатків.

У вступі авторка послідовно і чітко подає загальну характеристику роботи, докладно обґрунтовує необхідність використання різних наукових

методів дослідження, зосереджує увагу на науковій новизні одержаних результатів, окреслює джерельну базу, наводить відомості щодо апробації результатів дослідження.

Осмислюючи **«Феномен Львова в контексті культурно-мистецького життя Галичини»** (перший розділ дослідження) дисертантка зупиняється на окресленні стану культурно-мистецького життя Львова кінця XVIII – першої третини ХХ ст., подає стисло характеристику діяльності та розвитку Львівського театру, проводить огляд матеріалів дослідження у головних аспектах проблеми, характеризує репертуарну політику львівського музичного театру впродовж досліджуваного періоду.

У першому і другому підрозділах першого розділу простежується своєрідна паралель, що науково з'єднує добросовісно опрацьовані історичні документи з визначенням типовості і закономірності появи музичного театру взагалі і львівського зокрема. Небезпідставними й оригінальними є історичні паралелі, зокрема порівняння функціонування німецького, польського та українського театрів в одному культурно-мистецькому середовищі.

У третьому підрозділі першого розділу дисертанткою здійснено комплексний і досить докладний аналіз репертуару львівського музичного театру (німецького, польського, українського), що супроводжується не лише найменуванням тих вистав, які виконувалися. Подано також прізвища керівників театрів і склад окремих артистичних колективів, опосередковано характеризується їхня діяльність.

Такий підхід дисертантки до розгляду репертуарної політики львівського музичного театру, звичайно, створює уявну картину про історію та діяльність театру впродовж досліджуваного періоду. Однак хотілося б зосередження більшої уваги щодо історії та розвитку українського театру, творчої діяльності його керівників та виконавців. Звичайно, відомості про них можна знайти в енциклопедичних виданнях, однак видається, що такий підхід надав би роботі ще більшої цікавості та інформативності.

Неодноразово у підрозділі йдеться про аматорський театр, однак теж видається, що цей культурний осередок заслуговує на більшу увагу. Також цікавою була б інформація, чи простежується зв'язок становлення українського театру «Руська бесіда» та аматорського театру зі шкільним театром, який був досить розвиненим і популярним у Києво-Могилянській академії та інших навчальних закладах України. Чи ставилися в українських музичних театрах Львова вистави на богословські теми, зокрема «Вертеп». Адже, незважаючи на роздільність тогочасної України, зв'язок між регіонами все ж таки був.

Другий і третій розділи дисертаційного дослідження Н. В. Косаняк, присвячено ґрунтовному аналізу львівської преси, зокрема тих матеріалів, що стосувалися музичного театру. Другий розділ **«Преса Львова в контексті музично-театральної культури міста»** надзвичайно інформативно збагачений щодо історії розвитку журналістики і її тісного зв'язку з різноманітними культурно-мистецькими подіями. Дисертанткою ґрунтовно вивчено та проаналізовано великий масив іноземних та українських пресових видань. Опосередковано розглянуто окремі рецензії, що стосуються музичного театру. Подано короткі відомості про діяльність найпопулярніших на той час дописувачів. Однак хотілося б більше дізнатися про роботу в Галичині Моцарта-сина, хоча б у виносках подати відомості про нього та його діяльність на посаді капельмейстера австрійського театру у Львові.

Неабияку зацікавленість викликає третій розділ дослідження **«Музично-театральні рефлексії пресової журналістики»**, у якому дисертантка аналізує львівську пресу шляхом музично-джерелознавчого аналізу. Наведені у тексті уривки тогочасних публікацій створюють уявну картину про функціонування львівського театру, дозволяють здійснити порівняльний аналіз щодо діяльності німецького, польського та українського театрів у Львові. Однак видається, було б доречно подати більш докладно хоча б найцікавіші матеріали таких журналістських жанрів, як аналітичний

(рецензія, аналітична кореспонденція, огляд, стаття, есе, лист) та художньо-публіцистичний (нарис, фельєтон) і винести ці тексти в окремий додаток.

Ґрунтовні загальні висновки дисертації завершують дослідження Наталії Косаняк і дають змогу пересвідчитись у доцільності комплексного дослідження розвитку музичного театру Львова саме за матеріалами тогочасної періодичної преси.

Основні завдання дослідження послідовно втілюються у всіх розділах роботи. Мету дослідження, що полягає у науковому обґрунтуванні форм та функцій текстів про музичний театр у львівських пресових виданнях кінця XVIII – першої третини XX століття (до 1939 р.), досягнуто.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Публікації автора повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Вагомим результатом копіткої праці дослідниці є найповніша на цей час вибрана бібліографія текстів на музично-театральну тематику з українських періодичних видань Львова (додаток Б), в якому логічно було б ще вказати місце зберігання цих документів. Похідно виникає запитання стосовно Додатку А. З яких причин у ньому подається репертуар львівського театру лише до 1842 року, коли в основній частині роботи репертуар характеризується до 1939 року, причому досить докладно?

Звичайно, роздуми та зауваги рецензента викликані лише проблемною широтою й фактологічною наповненістю дисертації Косаняк Н.В. Безумовно, висловлені уточнення та побажання лише підкреслюють вагомість та проблемну широту рецензованого дослідження, свідчать про відкритий характер роботи, що залишає поле для подальших наукових розробок.

Зважаючи на інформативність дисертаційного дослідження, хочеться побажати, щоб роботу було перероблено у монографічну публікацію, а критичне ставлення до джерел було втілено як у працях наступних дослідників, так і в подальшій роботі дисертантки.

Виходячи із викладеного, вважаю, що дисертація Косаняк Наталії Володимирівни «Музичний театр в інфраструктурі культурно-мистецького життя Львова кінця XVIII – початку XX ст. (на матеріалах тогочасної преси)» є глибоким, творчим, логічно вибудованим, самостійним, науково коректним і завершеним дослідженням, виконаним на високому професійному рівні.

За постановкою проблеми, змістом, науковим рівнем, можливим практичним використанням у навчальних курсах історії української музики, історії українського театру, музичної критики і журналістики, а також новизною отриманих результатів дисертаційне дослідження Наталії Володимирівни Косаняк відповідає вимогам ДАК МОН України, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент

Толошнік Н.А.